

Etelä-Savon maakuntaohjelma 2026-2029 ja ympäristöselostuksen hyväksyminen

Maakuntahallitus 17.11.2025 § 159
225/15.00.02/2024

Valmistelija

kehittämisjohtaja Merja Olenius, 040 629 7210, etunimi.sukunimi@esavo.fi

Päätösehdotus

esittelijä: maakuntajohtaja Heini Utunen

Hallitus päättää hyväksyä maakuntaohjelman 2026–2029 luonnokseen annetut vastineet ja maakuntaohjelman luonnoksen sekä ympäristöselostuksen ja esittää kokonaisuuden edelleen valtuuston hyväksyttäväksi.

Hallitus valtuuttaa maakuntaliiton viraston tekemään asiakirjoihin tarvittavat tekniset korjaukset.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Päätös

Keskustelun aikana Tero Juuti teki seuraavat muutosesitykset:

”Sivulle 36 lisätään toimenpiteisiin, että Etelä-Savo hakee Hinku-maakunnaksi ja että Pysyvästi suojellun metsätalousmaan suojeluastetta nostetaan.”

”Sivulla 64 ympäristötavoitteissa lukee, että Etelä-Savon metsät ovat edelleen hyvin hoidetut ja monimuotoiset ja että maakunnan metsät toimivat merkittävinä hiilinieluinä eli metsien hakkuita vähennetään ja suojeluastetta nostetaan.”

Tero Juutin muutosesityksiä ei kannatettu.

Petri Pekonen teki seuraavan muutosesityksen sivun kymmenen viimeisen kappaleen loppuun:

”Norppien suojelu toteutetaan yhteistyössä matkailun, elinkeinojen ja rantarakentamisen kanssa.”

Hallitus kannatti yksimielisesti Petri Pekosen muutosesitystä. Muutosesitys hyväksyttiin.

Maakuntajohtaja Heini Utunen muutti esitystään sivun 32 toimenpiteen Monipaikkaisuus mahdollisuutena ensimmäistä kohtaa ja se muutetaan muotoon:

”Tehdään Etelä-Savosta monipaikkaisuuden mallimaakunta edistämällä etätyötä ja erilaisia työnteon ja sijoittumisen malleja, mukaan lukien kokeilulainsäädännön keinoin.”

Hyväksyttiin Heini Utusen muutosesitys.

Hallitus hyväksyi maakuntaohjelman 2026–2029 luonnokseen annetut vastineet ja maakuntaohjelman luonnoksen hyväksytyillä muutoksilla sekä ympäristöselostuksen ja esittää kokonaisuuden edelleen valtuuston hyväksyttäväksi.

Hallitus valtuutti maakuntaliiton viraston tekemään asiakirjoihin tarvittavat tekniset korjaukset. Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Selostus

Työ- ja elinkeinoministeriö on 11.9.2024 päivättyllä ohjeella pyytänyt maakuntien liittoja valmistelemaan lakisääteiset maakuntaohjelmat vuosille 2026-2029. Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, muiden viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden tahojen kanssa. Maakuntaohjelman hyväksyy maakuntavaltuusto valtuustokausittain.

Maakuntaohjelmaa voidaan tarkistaa tarvittaessa. Yhteisenä tavoitteena on, että maakuntaohjelmat valmistellaan vuoden 2025 loppuun mennessä ja hyväksytään viimeistään vuoden 2026 kevätkaudella.

Maakuntaohjelman sisältö määritetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta (797/2021 §14). Uuden maakuntaohjelman valmistelussa tulee hyödyntää voimassa olevan ohjelman ulkopuolista arviointia tai vertaisarviointia, mikä on tehty ulkopuolisena arviointina 2024. Lisäksi maakuntien liittoja pyydetään kuvaamaan maakuntaohjelmassa omassa luvussaan alueen väestörakenteen muutosta sekä muuttuvan väestörakenteen ja -määrän ennakoivaan hallitsemiseen liittyvät alueelliset tavoitteet ja toimet, jota tarkastellaan mm. älykkään sopeutumisen kautta.

Maakunta-ohjelma perustuu pidemmän aikavälin voimassa olevaan lakisääteiseen maakuntastrategiaan. Osallistavassa prosessissa valmisteltava maakuntaohjelma sisältää alueen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet ja kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi. Ohjelma sisältää myös maakunnan älykkään erikoistumisen strategian, jolla on EU:n -ohjelmärahoitusta maakunnassa ohjaava vaikutus. Laki alueiden kehittämisestä (756/2021 § 24 ja § 25).

Maakuntaohjelman tehtävänä on ohjata ja yhteensovittaa aluekehittämistä. Maakuntaohjelmassa esitetään maakunnan erityispiirteisiin ja mahdollisuuksiin perustuvat aluekehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet, jotka maakunnan alueella toimivien viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon ja edistää niiden toteuttamista. Maakuntaohjelmaan sisältyy myös viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien arvioinnista annetun SOVA-lain (200/2005) mukainen ympäristöarviointi ja sen pohjalta ohjelman ympäristöselostus.

Ministeriön ohjeistuksen (11.9.2024) mukaan maakuntaohjelmassa tulee huomioida hallituksen keväällä 2024 antama päätös aluekehittämisen painopisteistä ja sen toteuttaminen maakunnassa. Aluekehittämisen painopisteet kaudelle 2024-2027 ovat:

1. Kestävä elinvoima ja investoinnit
2. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
3. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto.

Maakuntaohjelman valmistelussa on tullut huomioida toimintaympäristön muutostekijät, kuten yhteys uusiin hyvinvointialueisiin, työllisyysalueisiin ja huolehtia maakuntaohjelman kytkeytymisestä tulevien elinvoimakeskusten strategisten ohjausasiakirjojen painopisteisiin.

Maakuntaliiton virasto on valmistellut esityksen Etelä-Savon maakuntaohjelman 2026-2029 ja ympäristöselostuksen luonnokseksi. Maakuntahallituksen 15.9.2025 käsittelemä maakuntaohjelmaluonnos ja ympäristöselostus on laitettu sova-lain säädösten mukaisesti julkisesti nähtäville ja kommentoitavaksi ajalla 26.9.-26.10.2025 sekä lähetetty sidosryhmille lausuntojen antamista varten ajalla 26.9.-26.10.2025.

Ohjelmaluonnoksesta annettiin lausuntoja yhteensä 40 kappaletta. Lausuntopalautteet ja niihin valmistellut vastaukset on koottu yhteen tiedostoon (liitteenä yhteenveto

lausuntopalautteesta). Maakuntaohjelmaan ja ympäristöselostukseen palautteen johdosta tehdyt muutokset ja lisäykset on merkitty keltaisella ylivivauksella laajan aineiston käsittelyn helpottamiseksi.

Maakuntaohjelman ympäristöselostuksesta esitetyt mielipiteet ja lausunnot on käsitelty varsinaisen lausuntopalautteen yhteydessä. SOVA on tiedollinen ohjauskeino, jonka tavoitteena on integroida ympäristönäkökohdat strategiseen suunnitteluun.

Ympäristöasiat ovat kulkeneet maakuntaohjelmaprosessin rinnalla ja tärkeänä osana sen sisältöä. Ohjelman ympäristöarvioinnin tuloksena olemme entistäkin selvemmin tietoisia mahdollisista negatiivisista vaikutuksista ja ristiriitaisista tavoitteista, jotka vaativat yhteensovittavaa suunnittelua. Eri tavoitteita voidaan toteuttaa rinnakkain huomioimalla suunnittelussa niiden väliset riippuvuudet, toteuttamalla yhteensovittavaa suunnittelua ja huomioimalla ympäristövaikutusta. Kuulemismenettelyn jälkeen ekologinen kompensatio lisättiin ympäristöselostukseen viime keinoksi, mikäli ympäristövaikutuksia ei voida estää tai lieventää. Samoin lisättiin poisjäänyt hiilineutraaliustavoite maakuntaohjelman kannalta merkittäviin ympäristötavoitteisiin. Ympäristövaikutusten seurannan osalta voidaan todeta, että ohjelman toteuttamista ja siitä aiheutuvia ympäristövaikutuksia seurataan maakuntaohjelman seurannan prosessissa.

Lisätietoja: kehittämisjohtaja Merja Olenius, 040 629 7210, etunimi.sukunimi@esavo.fi